

ABG 6.

Q. D. B. V.

THESES DIDACTICÆ,

de

NATURA ET TRACTATIONE

DISCIPLINARUM
PHILOSOPHICARUM,

Qvas

IN GYMNASIO ZITTAVIENSI,

Sub PRÆSIDIO

CHRISTIANI WEISII,
RECTORIS,

Loco Speciminis Valedictorii

ad d. 22. Apr. MDCLXXXVIII.

publicæ disquisitioni submittit

JOHANNES Gottlieb Meister/
Mühl. Misn.

ZITTAVIAE,

Typis Michaëlis Hartmanni.

V I R I S

Vel solo Nomine Splendidissimis,

DNO. CASPARI CHRISTIA-
NO SELIGMANNO,

JCto Celeberrimo, & apud Zitta-
vienses Scabino Primario.

DNO. Gofflob FRIDERICO
SELIGMANNO,

SS. Theol. Lic. & apud Lipsienses
Ecclesiastæ Famigeratissimo,

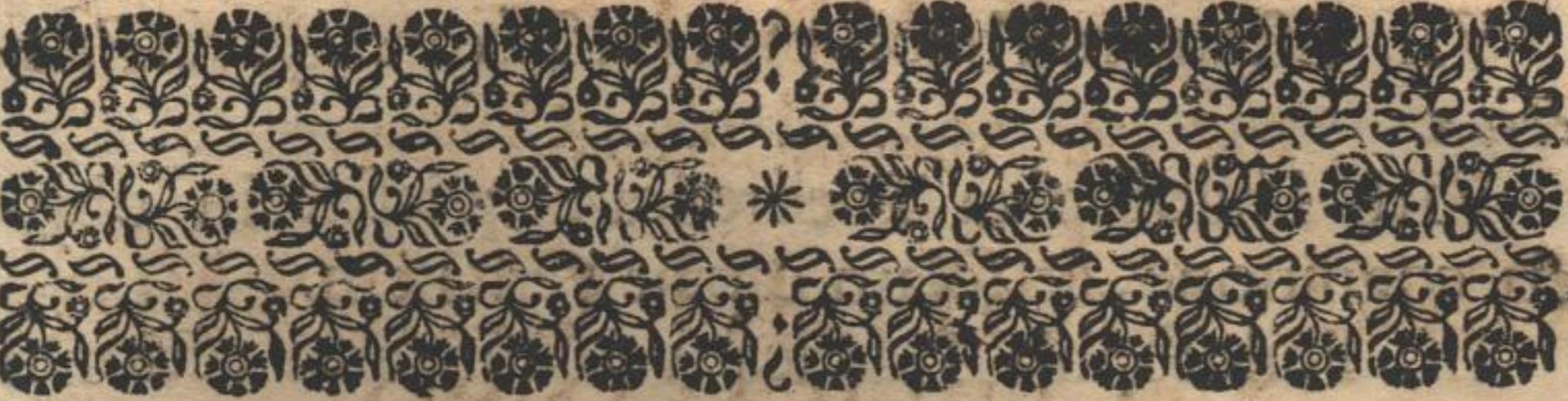
Patronis suis Certissimis

Studiorumq; suorum Promotoribus
Præcipuis,

Primum hoc, qvalemq; sit industriae
Specimen

Sacrum esse cupit

Respondens.

I. N. f.

I.

Hilosophia est omnium rerum & causarum perfecta cognitio.

II. Cognito est judicium, qvod certo Subjecto certum Prædicatum attribuere potest.

III, Perfecta autem cognitio vocatur, qvæ per Medium Terminum demonstrare hoc Prædicatum potest.

IV, Per omnes res intelliguntur *divina* & *humana*, *animata* & *inanimata*. Sed apud Gentiles latior fuit acceptio Philosophiæ, qvam apud Christianos.

V. Gentiles omnem doctrinam, adeo qvicvid haberent Theologiæ & Jurisprudentiæ, sub Philosophia complectebantur, quo sensu Plato voluit Reges esse Philosophos.

VI. Christiani dum in suis academiis quatuor agnoscunt Facultates, adeoq; *Theologiam*, *Jurisprudentiam*, & *Medicinam* à Philosophia separant, terminos sanc constituunt angustiores.

A 2

VII.

VII. Est autem Philosophia vel *Theoretica* vel *Præctica*.

VIII. Philosophia *Theoretica* acquiescit in obje-
cti cognitione, & solam captat veritatem.

IX. Philosophia *Præctica* versatur circa actiones
hominum, adeoq; præter cognitionem veritatis simul
spectat bonitatem.

X. Disciplinæ, qvæ solum captant veritatem, vo-
cantur *Scientiae*.

XI. Est autem *Scientia* habitus, qvi de suo objecto
per certa principia demonstrat certas affectiones seu
proprietates h. e. *certa & nobiliora Prædicata*.

XII. *Scientia* vel est *nobilior*, qvæ speciali nomine
dicitur *Sapientia*, vel *ignobilior*, qvæ stricte vocatur
Scientia.

XIII. *Sapientia* versatur circa objectum præstantis-
simum h. e. Deum, ac nihil aliud est, qvām antiquorū
Metaphysica, & recentiorum Theologia Naturalis.

XIV. Nomino Metaphysicam antiquorum: Ho-
dierna enim Metaphysica degeneravit in Lexicon Phi-
losopicum, ut suo merito tanquam Doctrina In-
strumentalis referri ad Logicam possit.

XV. *Scientia* stricte sic dicta versatur circa obje-
ctum minus nobile h. e. circa creaturas.

XVI. Inde habetur Pneumatica *scientia Spirituum*,
Physica *scientia corporum naturalium*, Mathematica
Scientia Quantitatum.

XVII.

XVII. Sane Disciplinas Theoreticas aliquantovidemus inclinare ad praxin, sicut *Physica juvat praxin Medicam, Mathematica praxin Architectonicam &c.*

XVIII. Sed distingvi debet *usus* & *praxis*. Praxis est, cum efficitur ipsum objectum. Usus cum acquisita notitia certam agendi occasionem suppetidat.

XIX. Ad Philosophiam Theoreticam referri simul solet *Intelligentia* scilicet habitus primorum principiorum, tam Theoreticorum, quam Practicorum: cuius gratia non nulli excogitaverunt *Noologiam*.

XX. Sed distinctim loqui de Intelligentia nolumus: quævis enim Disciplina, cum objecti cognitionem aggreditur, sua sibi statuit principia. Faciunt id *Physici* & *Mathematici*, quod sua principia non ab aliis petunt, sed in sua disciplina sibi formant.

XXI. Aliqui habitum principiorum referunt ad Logicam, quæ videlicet proponere debet modum sciendi: Neque negari potest, positis principiis Scientiam esse faciliorem; quin & Syllogismus fieri potest nullus, nisi Major Propositio contineat principium, Minor experientiam.

XXII. Sed qui hoc faciunt, nimium extendunt hujus Disciplinæ limites, & ex Instrumentali præter omnem necessitatem facere conantur principalem.

XXIII. Disciplinæ, quæ versantur circa actiones hominum, adeoq; simul spectant bonitatem, sunt vel *Prudentia* vel *Ars*.

xxiv,

XXIV. Prudentia est habitus boni summi seu nobilissimi.

XXV. Ars est habitus efficiendi bonum aliquod secundarium, h. e. quod homini non plenam felicitatem, sed aliquam tantum commoditatem affert.

XXVI. Ars est vel Liberalis l. Illiberalis.

XXVII. Liberalis ars est, quae inservit scientiae vel prudentiae e. g. *Grammatica*, *Logica*, *Rethorica*. Illiberalis est, quae minoribus usibus & corporis actionibus maxime exercetur.

XXVIII. Sed Illiberales tractari possunt vel liberaliter, e. g. cum pictor, architectus, musicus ex propriis demonstrationibus effectum producit: vel illiberaliter, cum quis empirice inventa reliquorum imitatur.

XXIX. Prudentia vel est *Ethica* vel *Politica*. Ethica est prudentia Summi Boni Ethici, alio nomine dicta *Philosophia Moralis*, quae dirigit mores seu actiones.

XXX. Politica est prudentia Summi Boni Politici, alio nomine dicta *Doctrina Civilis*, quae consilia dirigit ad civitatem seu Remp. pertinentia.

XXXI. Est vero summum Bonum Ethicum felicitas, quae percipitur intra hominem in conscientia. *Etsi enim Summi Boni fructus pervenit ad alios, sensus tamen pertinet ad solum hominem.*

XXXI.

XXXII. Summum Bonum Politicum est felicitas, quae percipitur extrinsecus in hominum societate sive in Rep.

XXXIII Cæterum Ethica & Politica est vel Generalis vel Specialis.

XXXIV. Ethica Generalis docet, quibus Mediis omnes homines intra se fieri possint felices: Specialis digreditur ad certos hominum status, quomodo Personæ Ecclesiasticae, Politicae, Oeconomicæ, in specialibus suis officiis felicem obtineant conscientiam.

XXXV. Politica Generalis pertinet ad quamlibet Remp. Specialis respicit vel certas Rerump. formas, quomodo felix esse possit Monarchia, Aristocracia, Democratia; vel certa Rerump. individua, quomodo felix esse possit Germania, Gallia, Hispania, Anglia, Hollandia, &c.

XXXVI. Est etiam Politicæ pars sive species, quæ digreditur ad certos hominum status, quomodo quis possit esse prudens belli Dux, Mareschallus, Consiliarius, Cubicularius, Consul, Praetor &c.

XXXVII. Aliqui Prudentiam Oeconomicam certæ includunt Disciplinæ. Sed quoniam præcipue cadit in homines literarum expertes, qui variis casibus & experiendo profecerunt, exiguus Doctrinæ est usus.

XXXVIII. Omnes autem istæ Disciplinæ tractari possunt Methodo vel Synthetica vel Analytica.

XXXIX

XXXIX. Methodus Synthetica procedit à principiis ad principiata, h. e. à *Medio Terminis ad Conclusionem*: Latinè diceretur *Compositoria*: nam è variis principiis componit Conclusionem.

XL. Methodus Analytica procedit à principiato h. e. à *Subjecto & Fine ad principia i. e. ad Media*, seu ut clarius loqui liceat, qvæ à *Conclusione abit ad Medium Terminum*, Latine diceretur *Resolutoria*: nam Conclusionem in suas causas resolvit.

XLI. Qvi Oratorium tractavit, præsertim è principiis Institutionum nostrarum, dicere potest: in Methodo Synthetica haberi velut *Chriam inversam*, ubi proceditur ab *Antecedente ad Consequens*; in Analytica haberi *Chriam ordinatam*, qvæ procedit à *Protasi seu Thesi ad Aetilogiam*.

XLII. Methodus Synthetica magis decet Disciplinas Theoreticas, Analytica Practicas.

XLIII. De Disciplinis Theoreticis alibi fusius agemus: jam ostendere libet exempla Disciplinarum Practicarum.

XLIV. Ethica enim sic disponitur. Primo qværitur de *Subjecto*, h. e. *de homine*, qui debet esse felix, postea de *Fine* h. e. summo istius hominis Bonò, de *virtute*, cuius necessarium adjunctum est bona conscientia, tandem de mediis h. e. *de Legibus*, quarum *subsidio sumnum hoc bonum introducitur*.

XLV.

XLV. Politica primo agit de Subjecto seu de *Rep.*
cui introduci debet felicitas: Postea de ipsa hac fe-
licitate h. e. de *Honestate & Sufficientia*, quæ conser-
vari, augeri & defendi debet: Ultimo de Mediis &
consiliis, quæ felicitatem hanc quam optime promo-
vent.

XLVI. Sed Methodus in qualibet Disciplina vel est
principalis & primaria, vel *secundaria & accessoria*.

XLVII. Principalis totam disponit Disciplinam:
accessoria partem Disciplinæ. Sic tertia Politices pars
de mediis tractari potest tum analyticè tum synthe-
ticè.

XLVIII. Analyticè seu *Methodo paradigmaticâ*,
cum inspectis exemplis & casibus, quales exhibent
tum historiæ, tum novellæ, eruuntur regulæ politi-
cæ, quibus Prudentia confirmetur.

XLIX. Syntheticè seu *methodo dogmaticâ*, cum
propositis regulis substernuntur exempla passim col-
lecta, quibus illæ confirmantur.

L. Instrumentales Disciplinæ accedunt ad methodum Syntheticam, quia primum inquirunt in prin-
cipia, postmodum in principiorum applicationem.

LI. Sic Logica partem habet Theoreticam, quæ
naturam Instrumentorum, h. e. Enunciationis, Syl-
logismi, Termini simplicis exponit, ac adeo prin-
cipia suppeditat; partem practicam, quæ applicatio-
nem instrumentorum ad certa Subjecta dirigit.

LII. Nec minus Oratoria primum de Dispositione, Inventione & Elocutione dispicit, tanquam principiis, quibus in parte speciali & magis practica dirigere queat Orationes Scholasticas, Politicas, Ecclesiasticas.

LIII. In omni vero methodo praecipua valet regula, *faciliora præ difficultoribus esse tractanda*. Hinc enim in Logica nostra initium facimus ab Enunciatione, pergitus ad Syllogismum, ultimo tangimus terminum simplicem, qui quoniam requirit abstractionis subtilitatem, tyronibus majorem afferre solet difficultatem.

LIV. Nec aliter in Oratoria procedimus: ubi primus locus conceditur dispositioni, postea succedit Invenio & Elocutio.

LV. Inde autem colligitur, quamlibet Disciplinam praecipue Instrumentalem, sua requirere Progymnasmata: cuius documentum deditus in Oratoria nostra.

LVI. Cæterum quæ diximus de Methodo, intelligi saltem debent de Methodo *universalis*, quæ disponuntur integræ Disciplinæ; nam aliter explicari solent termini, cum adeat methodus *particularis*, quæ resolvitur vel quæstio, vel textus.

LVII. In resolutione quæstionis Methodus est analyticæ, quæ procedit à definitione ad distinctam explicationem partium in definitione latentium: Me-

tho-

thodus synthetica à partium explicatione procedit ad definitionem.

LVIII. In textus Interpretatione Methodus analytica est, qvæ textum in partes disponit, Methodus synthetica, qvæ ex ipsis partibus inter se comparatis Consecutarium aliquod, h. e. doctrinam, adhortationem vel consolationem eruit, qvæ velut thematis loco tractatur.

LIX. Ut redeamus ad argumentum nostrum, aliqui, dum de natura & tractatione disciplinarum differunt, peculiarem constituunt Disciplinam, quam vocant Hexilogiam, sive doctrinam de Habitibus.

LX. Sed faciliori compendio res ad Logicam referri potest, qvæ quoniam exhibet modum sciendi, magnum attulerit momentum, si monstratis scientiarum terminis & systematibus, sciendi studium secundet. Nec incommodus est locus in Logices parte Practica, ubi agitur de Methodo. Dum enim ostenditur disponendi artificium, quid impedit, quò minus exempla singularum Disciplinarum rite dispositarum, subjiciantur.

¶ (O) ¶

B 2

Co-

Corollaria. PHILOLOGICUM.

Bonarum literarum maximus passim usus est. Sed aliter de harum tractatione sentire solent puri sive Grammatici, sive Philologi, qui saltim ad gloriam suæ disciplinæ respiciunt; aliter Politici, qui ad præsentissimam reip. salutem singula referri volunt. Ut igitur isti credunt, interesse reip. ne quis re suâ male utatur; ita simul credunt, multo magis interesse, ne quis ingenio suo male & in præjudicium functionis olim sustinenda, utatur. Pertinet hoc judicium Illustris Seckendorfii *Histor. Lutheranism. Tom. I. Addit p. m. 220.* Nescio an de progressu literaturæ gatulari magis Christiano orbi, an de nimio ejus amore & abuso, vere & simplici pietati Christiana noxio, conqueri debeamus. Adeo difficile est, auream mediocritatem tueri, & vitare extrema.

GRAMMATICUM.

Cur Latina Lingua præ ceteris, quas vocare solemus Lingvas Politicas, majorem habere videatur difficultatem, rationes afferuntur variæ. Sed præcipuum quidem impedimentum est, quod pueri, Lingvæ expertes, latinas tamen regulas ediscere jubentur, quas si perfete intelligerent, regulis jam non esset opus. Vedit hoc Galorum eruditissimus Rolandus Maresius Epist. Philolog. Lib. I. Ep. 16. Cum enim in manus accepisset Grammaticam Lingvæ Latinæ, Gallico tamen h. e. vernaculo idiomate scriptam, vehementer in ea epistola rogat Petrum Halæum, Poëtam & Interpretum Regium, vellet pro auctoritate, quâ polleret in academiâ, quam primum huic malo mederi, vel si aliquando supremum ejus magistratum esset consecuturus, veterem consuetudinem abolere, hacce novâ substituâ Subjicit rationes: futurum temporis compendium, & vernacula simul fore exactiorem notitiam, cuius turpior sit ignorantia, quam Latine, licet ob solœcismum in illâ admissum non perinde, ut in hac pueri ferulis objurgentur.

RHETORICUM.

Epistolas ad Oratorium pertinere, nemo negare potest. Qvicquid enim præsentes loqueremur ad præsentes, absentes scribere solemus ad absentes. Sed aliqui artificium oratorium in epistolis adeo accuratum non agnoscunt. Inter hos Lipsius, Eloquentiæ apud Lovanienses Professor, qui cum publicè aliquando dictitaret *Epistolicam Institutionem* Cap. VI. inquit: In ordine quidem admodum non labore, qui optimus in

epis,

epistola aut neglectus, aut nullus. Ast hoc si omnino credi debet, exigutum erit
discrimen epistolarum ab eruditis & ineruditis scriptarum: qvin etiam
optimæ videbuntur ineruditorum, qui ordinem ideo semper negligunt,
qvod nunquam agnoverunt. Qvatum augurari licet, respexit ad episto-
las familiares, qvas ob diversitatem argumenti dicimus confusas. Sed in
his etiam epistolis inveniri posse ordinem, si pateat artificium connexio-
nis & meditationis, jam ostensum est *Institut. Orator. Part. Special. Lib. II.*
Cap. II. §. IV. Deinde sunt epistolæ, qvas nominamus Politicas, qvæ cum
procedant ab Antecedente ad consequens, tanto propius ad ordinem
Oratorium accedunt. Credo, qvod in Oratorum vulgaribus libellis hoc
artificium non extat, ideo nullum epistolis inesse visum fuit.

POETICUM.

JUDOCUS de Mares Jesuita, qui Horatium brevibus notis & Commenta-
triis illustravit, *Lib. III. Od. III.*, lapsus qvendam, vel levem errorem
in hoc Poëta videtur observasse. Laudaverat enim adolescentes vitæ
laboriosæ, virtuti & militiæ adsuetaciendos, ac subito digreditur ad lau-
dem silentii, summamq; illis imprecatur calamitatem, qui commissum
sibi arcanum essent vulgaturi. Inde Mares ita commentatur: *Digredi-
tur ac pœnè aberrat Horatius ad laudem silentii, quo maximè iuemur fidem.*
Idem sentire videtur Masenius de Poëf. Lyrica cap. 3. qui multa in Hora-
tio notatae videtur *Episodia* h. e. materias primo intuitu ad rem præ-
sentem non pertinentes, ac tandem ita judicat: *Episodia suâ auctoritate
Horatius magis ac Pindari imitatione, quam virtute orationis rectè ordinata
iuetur.* Sed miror, tantam Horatio injuriam fecisse, qui summum ejus
artificium alioqui deprædicant. Nam qvod attinet Oden modo allega-
tam, clarum est, describi Cajum & Lucium Cæstares, qvos tamen aperte
laudari & extolli nolebat Augustus, si vel maximè tacitis eorum elogiis
gauderet: Inde qvid dici poterat convenientius, qvam si Poëta se ve-
teri simularet, ne quis ænigmate soluto patefaceret arcanum, exiguâ qvi-
dem Augusti gratiâ, & adeo ab amicis exigeret silentium. Vocatur
hoc in Oratoria argumentum affectuosum, & sæpè locum invenit, cum
ad materiam vel odiosam, vel ingratam delapsi, culpam deprecamur.
Cæterum cur multi ordinem invenisse nullum credant, facile ostendi
potest. Artificium enim tum in orationibus, tum in Carminibus usita-
tum duplicitis est generis: *imitabile*, qvod argumenta habet *interna*, ab
ipso

pro themate petita, qvale est Epicedium Quintilii *Lib. I. Od. 24.* Vel *enim inimitabile*, qvod argumenta habet *externa* à circumstantiis personarum scribentium vel legentium petita. Sic in propemptico Virgilii *Lib. I. Od. III.* digreditur ad incommoda navigiorum, qvod ipse Epicureus hoc problemate suam sectam esset commendaturus; ad exempla temerariorum fabulosa, ut versus placerent Grammaticis in Schola docentibus; ad querelam de vitiis, qvæ Jovem non paterentur deponere fulmina, ut adularetur Augusto, qui post occupatam Romæ Monarchiam, multorum agnoscebat consilia, qvæ pœnam videbantur meruisse. Ita in censendis Auctoribus non sufficit judicium Grammaticum aut Oratorium, sed, in iis præsertim, qvos in aulâ claruisse novimus, simul advocari debet judicium Politicum.

LOGICUM.

Petrus Svavis in Historiâ Concilii Tridentini *Lib. VI. p. m. 450.* narrat decernendum fuisse, num *Residentia*, h. e. præsentia Episcopi apud suam ecclesiam, esset juris divini? ac impositum Patribus, ut simpliciter in suffragiis suis mentem explicarent vocabulis: *Placet* aut *non placet*. Sed LXVIII. dixerunt: *Placet.* XXXIII *non placet.* XIII. *Placet,* *consulto prius Pontifice.* XVII. *Non placet,* nisi *prius consulto Pontifice.* Qvaritur qvomodo discrepaverint, postremi XVII. ab aliis XIII? Si species vim suffragii, nullum est discrimin: hæc enim enunciatio: *Nisi placuerit Pontifici, non placet,* ob duas negationes æqvipollet huic: *Si placuerit Pontifici, placet,* adeoq; sensus erat: *negotium Pontifici committendum.* Si tamen species animi intentionem, maxima est diversitas. Priores enim sic dicebant. *Placet,* nisi *coactus à Pontifice aliter sentire jubeatur.* Postiores: *Non placet,* nisi *coactus aliter sentire jubeatur.*

DIDACTICUM.

CAsparus Knittel, Jesuita apud Pragenses non Incelebris, in Tractatu suo, qvem vocavit *Aristotelem curiosum & utilem*, centum Qvæstionibus totidem subjicit Parerga, è centum diversis Mathematicis scientiis deprompta. Nam ut curiosus Lector centum has disciplinas habeat in conspectu, nominantur. 1. Geometria Elementaris 2. Arithmetica speculativa 3. Arithmetica practica, 4. Geometria speculativa 5. Conica 6. Geometria practica. 7. Logistica popularis 8. Logistica Astronomica 9. Trigonometria Elementaris 10. Trigonometria practica, 11. Logarithmica, 12. Algebra Zetetica 13 Algebra poristica 14. Algebra exeggetica. 15.

Astro-

Astronomia elementaris 16. Astronomia Theorica 17. Astronomia Praetica 18. Astronomia Mechanica 19. Astronomia observatoria, 20. Astronomia Tabularis 21. Chronographia 22. Astrologia 23. Geotactica 24. Geometica, 25. Parallelometrica 26. Atmosphærica 27. Anemographia 28. Geographia Historialis 29. Geographia usualis 30. Chorographia 31. Topographia 32. Brasmologia de fluxu & refluxu maris &c. 33. Hydrographia 34. Limenevtritica *ars inveniends portus, de pyxide nautica &c.* 35. Histiodromica de via seu cursu navis 36. Statica Elementaris. 37. Centrobarycæ de centro gravitatis 38. Isorropostatica de libra & trutina principiis 39. Stathmica de linea directionis in gravitate 40. Magnetica 41. Mochlostatica de vecte 42. Trochlostatica de vecte versatili 43. Onostatica de motu rotarum seu molarum 44. Sphenostatica, de vecte duplicato. 45. Cochleostatica de cochlea 46. Pancratica de sustinendis & attollendis ponderibus 47. Aëro-statica Balistica de motu jactus 48. Aëro-statica Hydatholcia de libratione aquarum intra canales 49. Hydrostatica 50. Nautica s. Hydrostatica in specie de gravitate aquæ marine & fluviatilis 51. Hydraulicæ naturalis de fontibus 52. Hydraulicæ artificialis de machinis hydraulicis 53. Pyrostatica de librandis in aqua & aere ignibus 54. Pyrotechnica s. ars tormentaria 55. Pyrobolaria de ignibus missilibus. 56. Loxobaryco-statica, de motu gravium in plano inclinato 57. Anacamptico - statica de reflexionis & incidentiæ angulo &c. 58. Sparto-statica de motu ex gravium detentione 59. Architectonica civilis. 60. Tignaria 61. Lithotomica. 62. Architectonica militaris elementaris 63. Obsidionalis 64. Poliorcetica de machinis defensivis & offensivis. 65. Tactica de instruendis aciebus 66. Ophthalmica de oculo. 67. Optica elementaris 68. Photonomia de natura lucis 69. Phaneroscopia 70. Phanero-critica 71. Catoptrica elementaris de Speculis 72. Omalocamptica de reflexione speculi plani 73. Sphæro-camptica 74. Conoidocamptica 75. Dioptrica s. Anaclastica de radio refracto 76. Meteoroscopia 77. Orthographia optica 78. Ichnographia optica 79. Scenographia 80. Analemmatographia s. projectio Sphaerae celestis. 81. Astrolabiographia 82. Parallactica 83. Geodæsia optica. 84. Hyallurgica de vitris & conspicillis 85. Hyalocaustica de speculis causticis 86. Horographia 87. Silenographia de contractione picturae beneficio speculi 88. Otologia s. Acustica de auditu 89. Glottologia de formatione vocis 90. Phonologia de sono 91. Phonocamptica de soni reflexione 92. Harmonica 93. Tonometrica 94. Melopœja 95. Enchordica de fidibus 96. Pneumatica de instrumentis inflandis 97. Crustica de instrumentis pulsandis 98. Phono-iatrica de curatione morborum per Musicam 99. Atomica I. methodus indivisibilium 100. Logistica nova.

Recensuimus disciplinas, in se qvidem adeo multas, ut ab hoc studio deterreri facile queant vel diligentissimi. Sed initio sciendum, distinctim nominari, quæ tamen unius disciplinæ sunt partes: sicut Schottus in Cursu suo Mathematico, seu in *absoluta omnium Mathematicarum disciplinarum Encyclopædia* XXVII. Libris singula comprehendit, quæ hic habentur numero centenario. Licet is quoq; libro XXVIII. disciplinarum aliquam Synopsin, ab alio quidem Auctore conceptam, exhibeat, quæ parum abire videtur à numero copiosiore. Deinde, ut ad istud veniamus, quod in Corollario nostro debet esse primarium, verum est, in qualibet disciplina speciales reperiri partes, quæ pertractari ab uno vix possunt. Sic in Physicis Chymici perfecti de Plantis, Animalibus, de structurâ Corporis humani, de Anima nescire multa possunt. Ipsi Politici fatebuntur hominem Prudentia militari clarum, in Legistoria, in Consultatoria, in negotio tributorum, commerciorum, fœderum, transactionum, aslequi omnia vix posse. Qvamobrem in tot diverticula DEUS abire voluit singulas disciplinas, ut vel doctissimi cogitent: *neminem esse, qui omnia sciat; neminem, qui nihil.* Ac si quis exposcatur specimen, facili negotio centum erueremus disciplinas è Physica, totidem è Politica, totidem vel plures è Rhetoricâ.

CRITICUM.

IN ædibus, quas hic Zittaviae Celeberrimus Consul Dornspachius sub medium superioris seculi satis construxit pulchras, & in quibus Familia Nese-
niana Nobiliss Suum Seniorem hodie veneratur, adscriptus legitur versus.

Desperent Christo Palma vexilla ferentes.

Cujus quidem interpretatio multos male habuit Philologos. Aliqui enim sic intelligi volebant: *Desperent* i. e. fortius sperent, qui tum in bello si-
ve Turcico sive Christiano melioribus partibus, ac adeo *Christo Palma* s. victori submittunt auxilia. Alii quibus dura nimis videbatur hæc ac-
ceptio, dicebant *ferre vexilla palmae* idem esse, ac pugnare feliciter: quasi
diceretur, *desperare debere, qui vincerent adversus Christum.* Sed accura-
tius intuenti, appareat in fine positum signum interrogationis. Sic
facili negotio legitur, *an illi desperent, qui suis vexillis adjunt*
Christo viceris?

